

מראי מקומות - מגילה

ט:

א. וכתבו לו את צעירת הרגלים

פרש"י, שכתבו במקום את הארנבת את צעירת הרגלים, לפי שידיה קצרות וקטנות מרגליה. והק' הבן יהוידע, א"כ הו"ל למכתב צעירת הידים. ותי' דאשתו של תלמי היתה משונה בידיה, שהיו קצרות, ומחמת השינוי הזה שהי' בידיה קראוה בשם ארנבת, מפני שיש לארנבת ידים קצרות. וע"כ הוכרחו לכתוב צעירת הרגלים, שאם יכתבו צעירת הידים, הי' אומר על אשתו הם מתכוונים.

ב. אמר ר' יוחנן הלכה כרשב"ג

כ' הבעל המאור (שבת מב: בדפי הרי"ף) דהיום דנתמעטו הלבבות מותר לכותבם, וכ"כ הרא"ש (שם פרק ט"ז סי' א') דלדידן מותר לכתוב ספרים בכל לשון, משום עת לעשות לד' הפרו תורתך. וכן פסק השו"ע (או"ח שלח, יב), דספרים הכתובים בכל לשון מצילין אותן מפני הדליקה בשבת, וגם קורין בהם. אולם ע' רמב"ן במלחמת שם שכ' לחלוק על הבעה"מ, וכ' דאינו מותר אלא לכתוב תרגום של אונקלוס ותרגום יונתן בן עוזיאל, אבל בלשון אחר אסור. ותמה עליו הר"ן, מהו החלוק בין תרגום של אונקלוס ובין שאר לשונות, הלא בין כך ובין כך מדינא אסור, ואם חכם כתבם, מהו החילוק. והביא מהא דר' סעדי' גאון דכ' ספרו בלשון ערבי, וכ' דכל האיסור היום הוא רק לכותבם בלשון שאין העולם בקיאיין בו, דבכה"ג אין כאן משום עת לעשות לד'. וע' חזו"א (או"ח ס, יג) שהבין שהרמב"ן באמת אינו חולק על הר"ן כלל, ע"ש.

ג. דבריו של יפת יהיו באהלי שם

ע' טורי אבן על המשנה שכ' להסתפק בדעת רשב"ג, האם ס"ל דמה"ת אסור בכל לשון, ורק בלה"ק ויוונית מותר משום גזה"כ. או דלמא, דבאמת מן התורה מותר בכל לשון, אלא דרבנן אסרו מדרבנן בכל לשון חוץ מלה"ק ויוונית, וקרא דיפת אלקים אינו אלא אסמכתא, והא דמתירין ביונית טפי משאר לשונות הוא משום מעשה דתלמי. ואף דר' יהודה מתיר משום מעשה דתלמי רק ספר תורה, ואוסר בשאר ספרים, י"ל דבהא פליגי, דר"י לא התיר אלא כעין מעשה שהי', דהיינו בס"ת, ורשב"ג ס"ל דאם מתירין בס"ת החמור, ק"ו בשאר ספרים הקלין (וע"ע מש"כ לעיל בד"ה בשאר ספרים וכו' בענין זה).

ד. אין בין כהן משמש לכהן שעבר

אלא פר' יוה"כ ועשירית האיפה

פרש"י, דכהן גדול שעבר היינו שאירע פסול בכה"ג, ומינו אחר תחתיו, וחזר הכ"ג לאחר שעבר פסולו, וכ"ג שמינו תחתיו נקרא כהן שעבר, וכהן שחזר נקרא כהן המשמש. אבל

הרמב"ם (שגגות טו, ז) כ' דכה"ג שעבר מעבודתו מחמת מום או זקנה וחטא בשגגה, מביא פר' על שגגתו, משום שאין בין כהן שעובד לכהן שעבר חוץ מפר' יוה"כ ועשירית האיפה, אבל פר' הבא על כל המצוות שוים הם בו. והק' הלחם משנה, איך שייך לומר דמתני' מיירי במי שעבר מחמת מום או זקנה, הרי אינו ראוי לשום עבודה, ואין שייך לומר דשוים בכל העבודות חוץ מפר' יוה"כ ועשירית האיפה, והניח דברי הרמב"ם בצ"ע.

ה. מעשה בר' יוסף בן אולם מציפורי

שאירע בו פסול בכה"ג וכו'

הק' המאירי (ד"ה זהו ביאור המשנה), הא קיי"ל דעשרה נסים היו במקדש, וא' מהם שלא אירע קרי בכה"ג. וכ' דשמא דוקא בבית ראשון הי', או שמא לא ראה קרי ופסולו הי' מחמת צנורא של גוי, דאף אם לא גרסי' שם "קרי", אלא "פסול", מ"מ י"ל דבפסול של קרי דוקא איירי, דזהו גנאי יתירה (וע"ע בתוס' ישנים ביומא כא. שציין הגלה"ש כאן, דג"כ כ' כדברי המאירי).

ו. כהן הדיוט, משום מעלין בקודש ולא מורידין

הק' תוס', למה צריך לזה, הרי כיון דראוי להיות כה"ג מלבד טעמא דאיבה, א"כ ממילא אינו יכול לשמש בד' בגדים משום מחוסר בגדים (וק"ק, לימא דהא גופא שראוי להיות כה"ג הוא משום דמעלין בקודש ולא מורידין, וממילא אין שייך להורידו לכהן הדיוט, אבל בלא סברא זו, הי' ממילא חוזר להיות כהן הדיוט, וצ"ע). ותי' דמשום טעם זה לא היו מקפידין, כיון שהוא ע"פ ב"ד, אי לאו טעמא דמעלין בקודש ואין מורידין. ופי' השפת אמת, דכוונתו לומר דבלאו הסברא דאין מורידין, הי' כח ביד ב"ד להורידו מדין כה"ג ולעשותו כהן הדיוט, ורק משום הסברא דאין מורידין לא הי' שייך לעשותו כהן הדיוט.

ז. אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים

הק' הטורי אבן, הא טובא איכא בינייהו, וכדתנן בסוף זבחים, מה בין במת יחיד לבמת ציבור, סמיכה, ושחיטת צפון, וכו'. ותי' דמתני' בעיקר קרבן קאמר, אבל בתכסיסי קרבן לא קאמר.

ח. אימא כעין פסחים

פרש"י, וכל חובות שקבוע להם זמן כעין פסחים. והק' השפתי חכמים, א"כ למה לא תנן במתני' דאין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא חובות שקבוע להם זמן. ותי' דמאחר שקרבן פסח לא תדיר כ"כ, א"כ תנן במתני' לרבנותא, דאפי' קרבן פסח מקריבין על במה גדולה. א"נ, נקט קרבן פסח, שהי' ראשון לקרבנות צבור של ישראל.

מראי מקומות - מגילה

ט: (המשך)

ביאר משום דבירושלים יש עוד דין, דהיינו "תאכלנו במקום טהור", ודין זה הוא רק בירושלים, דצריך להיות במקום טהור, וכיון דיצא ממקום טהור יש לו פסול יוצא, וזה שייך רק בירושלים, שהוא מחנה ישראל, וממילא אינו יכול לאוכלו חוץ מן החומות, הגם דבעצם הי' שייך לאוכלו שם מדין לפני ד'. עוד הביא ראי' מהא דקתני במתני' אין בין שילה לירושלים אלא שבשילה אוכלין וכו' בכל הרואה ובירושלים לפני מן החומה, ואם באמת גם דין רואה הוא משום דין מחנה ישראל, א"כ דין ירושלים ודין שילה אינו חלוק, אע"כ כנ"ל, דדינים חלוקים הם, דין ירושלים הוא מדין מחנה ישראל, ודין שילה הוא מדין אחה, דצריך רק לאוכלו לפני ד', וסגי לראות את שילה כדי לקיים דין זה.

ז. שבשילה אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה, ובירושלים לפני מן החומה ויש לחקור בדין זה דיכול לאכול קדשים קלים בשילה בכל הרואה, האם זה מחמת שכל הרואה נחשב למחנה ישראל, וכמו דבכל ירושלים הי' דין של מחנה ישראל, לענין שילוח מצורע וכו', ולכן הי' הדין לאכול ק"ק בכל ירושלים, או דאף דאין דין מחנה ישראל לכל הרואה, מ"מ יש דין חדש דיכול לאכול בשילה בכל הרואה. וכ' הקרן אורה (זבחים קטז): דהדין רואה בשילה הוא שיש לו דין מחנה ישראל, ולכן יש נפק"מ לענין שילוח מצורע וכו'. אבל בחי' הגרי"ז על התורה (פ' ראה) ביאר דהדין בשילה דיכול לאכול בכל הרואה הוא מהדין "ואכלתם שם לפני ד'", והגם דאינו חלק ממחנה ישראל יכול לאכול ק"ק. ומה שבירושלים לא שייך דין זה דכל הרואה,